

สภาพปัญหาในเชิงภัยทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในเขต
องค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย
**Problems in Social Danger and Violence Against the Elderly in Phonsa
Subdistrict Administrative Organization Tha Bo District
Nongkhai Province**

บุญชัย สิงสูงเนิน และ ณัฐกานต์ อัครพงศ์พิศักดิ์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Boonchai Singsoongnoen and Nattakant Akarapongpisak
Mahasarakham University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: isingsoongnoen@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในเชิงภัยทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย 2) เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง บุคคลในครอบครัว ชุมชน สังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหาในเชิงภัยทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ กลุ่มข้าราชการ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้สูงอายุ และคนในครอบครัวผู้สูงอายุ จำนวน 20 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงการตีความ

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัญหาในเชิงภัยทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ พบว่า 1) ความรุนแรงทางด้านร่างกาย ไม่มีการทำร้ายร่างกาย ไม่มีการล่วงละเมิดทางเพศหรือการบังคับใช้แรงงานผู้สูงอายุ 2) ความรุนแรงทางด้านจิตใจ ผู้สูงอายุมีความรู้สึกว่า ตนไม่มีคุณค่าต่อครอบครัว และ 3) ความรุนแรงทางสังคม/ภัยทางสังคม ไม่มีกรณีให้ผู้สูงอายุถูกหลอกลวงเพื่อเอาทรัพย์สิน
2. ทัศนคติของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้สาเหตุที่ก่อให้เกิดความรุนแรงและภัยทางสังคมต่อผู้สูงอายุว่า มาจากโครงสร้างทางสังคม โครงสร้างทางเศรษฐกิจ และ โครงสร้างทางวัฒนธรรม
3. ปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาภัยทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ คือ ข้อยกจำกัดของงบประมาณ และการปกปิดหรือให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่

* วันที่รับบทความ : 20 มีนาคม 2566; วันแก้ไขบทความ 23 พฤษภาคม 2566; วันที่ตอบรับบทความ : 24 พฤษภาคม 2566

4. แนวทางในการแก้ไขปัญหาภัยทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ ควรแก้ไขปัญหาคำเนินงานเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหามลพิษและความรุนแรงและควรมีแก้ไขสถานการณ์เกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงหรือภัยทางสังคมที่มีต่อผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: ภัยทางสังคม; ความรุนแรง; ผู้สูงอายุ

Abstracts

This research The objective was to study 1) to study the problems in terms of social hazards and violence against the elderly in Phon Sa Subdistrict Administrative Organization, Tha Bo District, Nong Khai Province; 2) to study the attitudes of the stakeholders Individuals in the family, community, society and related agencies to solve problems in terms of social dangers and violence against the elderly in the area of Phon Sa Subdistrict Administrative Organization, Tha Bo District, Nong Khai Province. It is a qualitative research. The sample group was government officials Community Leadership Group elderly group and family members of the elderly, totaling 20 people using purposive sampling. An interview form was used to collect data. Data were analyzed by interpretive analysis.

The results of the research showed that ;

1. Problems in terms of social threats and violence against the elderly were found that 1) physical violence no mayhem No sexual harassment or forced labor of the elderly. 2) Psychological violence. Elderly people feel that They have no family value and 3) social violence/social dangers. There were no cases where the elderly were deceived to take their property.

2. The attitude of the stakeholders Give the reasons that cause violence and social dangers to the elderly that from the social structure Economic structure and cultural structure

3. Problems and obstacles in solving social dangers and violence against the elderly are budget limitations. and concealing or giving information to officials.

4. Guidelines for resolving social dangers and violence against the elderly Problems related to violence should be resolved and situations related to violence or social threats to the elderly should be resolved.

Keywords: Social Disasters; Violence; The Elderly

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยถือเป็นสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ตามคำนิยามขององค์การสหประชาชาติทั้งนี้ในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยมีประชากรที่มีอายุสูงกว่า 60 ปีสูงถึงร้อยละ 15.6 ของประชากรทั้งประเทศ หรือ 10.42 ล้านคน และจะก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Completed Aged Society) เมื่อมีสัดส่วนผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 20 ในปี พ.ศ. 2563 การที่สังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องโดยองค์การสหประชาชาติ (UN) ได้นิยามว่า ประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป กล่าวคือสัดส่วนเกิน 10% หรืออายุ 65 ปีขึ้นไป เกิน 7% ของประชากรทั้งประเทศ ถือว่าประเทศนั้นได้ก้าวเข้า

ผู้สูงอายุ (Aging Society) และจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) เมื่อสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นเป็น 20% และอายุ 65 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นเป็น 14% ในปี 2563 ประชากรผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปมีจำนวน 12 ล้านคน คิดเป็น 18 เปอร์เซ็นต์ และจะเพิ่มขึ้นเป็น 20.42 ล้านคน คิดเป็น 31.28 เปอร์เซ็นต์ ในปี 2583 ขณะที่ประชากรวัยแรงงาน (15-59 ปี) มีแนวโน้มลดลงจาก 43.26 ล้านคน หรือ 65 เปอร์เซ็นต์ ในปี 2563 เป็น 36.5 ล้านคน หรือ 56 เปอร์เซ็นต์ ในปี 2583 (สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563 : 1) จากสถานการณ์ประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทำให้รัฐบาลต้องมีนโยบายและมาตรการรองรับการดูแล การจัดสวัสดิการเพื่อให้ประชากรผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่เป็นไปตามมาตรฐานการดำรงชีพของมนุษย์โดยทั่วไป ทั้งทางด้าน ร่างกาย จิตใจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่จากบุคคลรอบข้าง การได้มาซึ่งสิทธิสวัสดิการต่างๆ จากรัฐบาลจึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

รัฐบาลไทยได้มีการกำหนดกฎหมายและกำหนดนโยบายที่ปกป้องคุ้มครองผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย (1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี 2560 หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 71 วรรค 3 ระบุว่า “รัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาส ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัด พิ้นฟูและเยียวยาผู้ถูกกระทำดังกล่าว” (2) พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 11 “ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนในด้านต่างๆ” ซึ่งประกอบด้วยอนุมาตรา (1) – (13) (3) พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 6 ระบุสิทธิและหน้าที่ไว้ว่า “สุขภาพของเด็ก คนพิการ คนสูงอายุ คนด้อยโอกาสในสังคมและกลุ่มคนต่างๆ ที่มีความจำเพาะในเรื่องสุขภาพต้องได้รับการสร้างเสริมและคุ้มครองอย่างสอดคล้องและเหมาะสมด้วย” (4) แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2564) ที่ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ด้านบริหารจัดการเพื่องานพัฒนาผู้สูงอายุระดับชาติ และการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ด้านการประมวลและพัฒนางานความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผน และ (5) พระราชบัญญัติการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และหนึ่งในหน้าที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องทำ ก็คือ การส่งเสริมพัฒนาสตรี เด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ ขณะเดียวกันนอกจากปัญหาที่ไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว อีกปัญหาหนึ่งที่ตามมาคือ ภัยทางสังคมต่อผู้สูงอายุ นอกจากที่จะต้องจัดการเรื่องการดูแลที่อยู่ที่พักอาศัยของผู้สูงอายุแล้วอันเนื่องมาจากความเสื่อมโทรมของร่างกาย เช่นความเจ็บป่วยทางร่างกายที่ต้องดูแลเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันปัญหาที่ควบคู่ไปกับผู้สูงอายุ ก็คือ ภัยทางสังคมต่อ

ผู้สูงอายุ อันเนื่องมาจาก สถานการณ์ทางสังคม และเงื่อนไขทางสังคม ซึ่งถือว่าเป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้สูงอายุ ไม่จะเป็นทางร่างกาย จิตใจ ทรัพย์สิน และชีวิต ทั้งปัญหาการใช้ความรุนแรง การถูกทอดทิ้ง การถูกเอารัดเอาเปรียบ ถือว่าปัญหาเหล่านี้กำลังขยายตัวควบคู่ไปกับผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว (เพ็ญจันทร์ ประดับมุข-เซอร์เรอร์, 2557 : 14)

ด้วยเหตุที่ว่ารูปแบบการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบันนี้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างรวดเร็วและมีความซับซ้อนมากขึ้นจากในอดีต โดยผู้คนในแต่ละครอบครัวต่างก็ดิ้นรนมากขึ้นเพื่อต้องการให้ครอบครัวของตนเองมีการเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ฉะนั้นด้วยปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้ผู้สูงอายุโดนปล่อยทิ้งให้อยู่ตามลำพังมากขึ้นขาดการดูแลเอาใจใส่จากคนในครอบครัวแต่ในขณะเดียวกันก็มีแนวโน้มการใช้ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุมากขึ้นโดยจากคนในครอบครัวเอง อันเนื่องมาจากความเครียดจากงานจากสังคมภายนอกและภาวะทางสังคมในด้านต่างๆ สิ่งเหล่านี้ทำให้สภาพครอบครัวในสังคมไทยในยุคปัจจุบันนี้กำลังเผชิญอยู่ และสุดท้ายก็นำภัยและความรุนแรงมาสู่ผู้สูงอายุในที่สุด ถือว่าเป็นภัยทางสังคมที่เห็นได้ชัดเจน คือ ปัญหาการใช้ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ โดยมาจากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านจิตใจ ร่างกาย ทางเพศ การละทิ้งเพิกเฉย การละเมิดสิทธิ หรือการกระทำใดๆก็ตามที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ อันส่งผลต่อผู้สูงอายุไม่ได้รับความสะดวกสบายต่างๆ โดยในปัจจุบันนี้ผู้สูงอายุถูกปล่อยให้อยู่ตามลำพังมีเยอะขึ้น โดยอยู่ห่างจากครอบครัว ห่างจากบุตร ไม่ได้รับความรัก ความห่วงใยจากคนในครอบครัว เมื่อพิจารณาตามหลักเกณฑ์ในการรับผู้สูงอายุเข้าสู่สถานสงเคราะห์ประกอบกับจำนวนผู้สูงอายุที่เข้าสู่สถานสงเคราะห์มากขึ้น เห็นได้ชัดเจนว่า ผู้สูงอายุไม่สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวได้ ขณะเดียวกันก็ยังมีปรากฏตามสื่อต่างๆ ว่ามีผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อยที่ถูกทอดทิ้งและนำมาสู่การถูกทำร้ายได้ง่ายขึ้นจากสภาพสังคมในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ถึงแม้ว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆในปัจจุบันแต่สิ่งหนึ่งที่ควบคู่ไปกับจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น ก็คือ ภัยทางสังคมและการใช้ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุต่อสูงขึ้นควบคู่กันไปด้วย แต่ก็ทำให้สังคมเริ่มตระหนักขึ้นถึงความรุนแรงของปัญหาดังกล่าวนี้นี้ จะเห็นได้ชัดเจนใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 มาตรา 533 ที่ได้บัญญัติไว้ให้ความคุ้มครองในเรื่องการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรมต่อบุคคลในครอบครัวไว้อย่างชัดเจน (เพ็ญจันทร์ ประดับมุข-เซอร์เรอร์, 2557 : 16) แต่ถึงอย่างนั้นรัฐบาลก็ยังไม่มีการจัดการหรือแก้ไข ปัญหาการใช้ความรุนแรงภายในครอบครัวอย่างจริงจัง

ดังนั้นนโยบายและกฎหมายที่รัฐบาลกำหนดมาเพื่อการปกป้อง คุ้มครองและดูแลผู้สูงอายุ ที่กล่าวถึงในเบื้องต้น นำมาซึ่งอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติตามนโยบายและกฎหมายดังกล่าว ตามพระราชบัญญัติการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 “ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตนเองไม่ว่าจะเป็นการสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชราและผู้ด้อยโอกาส และตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพ.ศ. 2537 มาตรา 67 “ภายใต้

บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดังนี้ ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องอย่างยั้งที่องค์การบริหารส่วนตำบลต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อให้คุณภาพและประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการและการให้บริการด้านต่างๆ แก่ผู้สูงอายุ เป็นมาตรฐานเดียวกัน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2548 : 1-2) นอกจากอำนาจหน้าที่ที่กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลต้องทำตามกฎหมายเพื่อให้การส่งเสริม การพัฒนา รวมถึงการจัดสวัสดิการต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุแล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลยังต้องดำเนินการส่งเสริมการสงเคราะห์ตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดไว้อีก จำนวน 6 มาตรฐาน ประกอบด้วย 1) มาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล 2) มาตรฐานด้านรายได้ 3) มาตรฐานด้านที่พักอาศัย 4) มาตรฐานด้านนันทนาการ 5) มาตรฐานด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง และ 6) มาตรฐานด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2548 : 29)

ในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์นา อำเภอบ้านบึง จังหวัดหนองคาย ซึ่งเป็นหนึ่งในองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้มีการจัดสวัสดิการและการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องนั้น นอกเหนือจากการแจกเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ที่มีผู้สูงอายุที่เป็นผู้สูงอายุตามทะเบียนผู้สูงอายุในปีงบประมาณ 2563 จำนวน 515 คน จากประชากรจำนวนทั้งสิ้น 3,159 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์นา, 2564 : 1) คิดเป็นร้อยละ 16 โดยนอกจากผู้สูงอายุจะได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามช่วงอายุตามที่กฎหมายกำหนดไว้เบื้องต้นแล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์นา อำเภอบ้านบึง จังหวัดหนองคายยังมีโครงการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ได้รับความเดือดร้อนในเรื่องต่างๆ อาทิ การให้ความช่วยเหลือในเรื่องของยานพาหนะในกรณีที่ผู้สูงอายุต้องการความช่วยเหลือหากมีความจำเป็นต้องเดินทางไปติดต่อหน่วยงานราชการต่างๆ หรือการได้รับผลกระทบจากเหตุทางธรรมชาติที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บ้านเรือน การจัดบริการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ การจัดบริการตรวจสุขภาพที่บ้านสำหรับผู้สูงอายุ และโครงการส่งเสริมความกตัญญูต่อผู้สูงอายุในเขตตำบลโพธิ์นาด้วย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อการส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์นา ให้เป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตทั้งด้านสุขภาพร่างกาย สุขภาพจิตใจ มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลภายในชุมชน ภายใต้สภาพแวดล้อมรอบตัว หากพิจารณาขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์นา อำเภอบ้านบึง จังหวัดหนองคาย นับได้ว่าเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง แต่มีศักยภาพในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุได้ตามระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับ รวมถึงนโยบายต่างๆ ของรัฐบาล อนึ่ง รายงานฐานข้อมูลจำนวนผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์นา อำเภอบ้านบึง จังหวัดหนองคาย ประจำปีงบประมาณ 2563 ระบุว่า ผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงมีจำนวนทั้งสิ้น 11 คน จากจำนวนประชากรผู้สูงอายุทั้งหมด 515 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1 ทั้งนี้เมื่อพิจารณาว่าผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงมักมีความเสี่ยงต่อความรุนแรง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาสภาพปัญหาในเชิงภัยทางสังคมและความรุนแรง

ต่อผู้สูงอายุ รวมไปถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาในเชิงกายทางสังคมและความรุนแรงจากทัศนคติของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ชุมชน สังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สา อำเภอบำบือ จังหวัดหนองคาย เพื่อจะได้ผลจากการวิจัยครั้งนี้มาเป็นข้อสารสนเทศประกอบการวางแผนการพัฒนาการดำเนินงานและแก้ไขปัญหาภัยทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สา ให้มีระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป (องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สา, 2564 : 1)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในเชิงกายทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สา อำเภอบำบือ จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง บุคคลในครอบครัว ชุมชน สังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาในเชิงกายทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สา อำเภอบำบือ จังหวัดหนองคาย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัย สภาพปัญหาในเชิงกายทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สา อำเภอบำบือ จังหวัดหนองคาย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มข้าราชการในองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สาที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มคนในครอบครัวผู้สูงอายุ ซึ่งการเลือกผู้ให้ข้อมูลนั้นเป็นการเลือกแบบเจาะจง เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งสิ้น จำนวน 20 คน โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มดังนี้

1.1 ข้าราชการในองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สา	1	คน
1.2 ผู้ใหญ่บ้าน	1	คน
1.3 ผู้สูงอายุ	10	คน
1.4 คนในครอบครัวของผู้สูงอายุ	8	คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีรวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีความรู้เพียงพอในการศึกษา และสร้างแบบสัมภาษณ์ถูกต้องตามหลักวิชาการ แนวการสัมภาษณ์ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่สาเหตุที่นำมาสู่การเกิดปัญหาในเชิงกายทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ รวมไปถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นใน

สังคมไทย คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจะมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้เหมาะสมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์นั้นทางผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือดังกล่าวเพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์และเพื่อให้มั่นใจว่าจะได้แบบสัมภาษณ์ที่มีคุณภาพเชื่อถือได้

3. การสร้างเครื่องมือวิจัย

3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงข้อมูลจากเอกสารทั้งที่เป็นภาษาไทยและต่างประเทศ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาภัยทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ เพื่อนำข้อมูลมาสร้างแบบสัมภาษณ์ให้อยู่บนพื้นฐานของแนวคิดที่ตั้งไว้

3.2 กำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดและความมุ่งหมายของการศึกษาที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในเชิงภัยทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว นำข้อมูลดังกล่าวมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสัมภาษณ์

3.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมาเสนอให้กับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อหาข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์จนมีความถูกต้อง มีความน่าเชื่อถือ ครอบคลุมตามที่วัตถุประสงค์ได้กำหนดไว้

3.4 ผู้วิจัยจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ หลังจากแก้ไขปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้เกิดความถูกต้องมีคุณภาพเพียงพอสำหรับการเก็บข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ข้อมูลการศึกษาเอกสาร ทั้งที่เป็นภาษาไทยและต่างประเทศ จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาภัยทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ อาทิเช่น พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 เพื่อนำข้อมูลมาอธิบายเกี่ยวกับการเกิดขึ้นปัญหาภัยทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุมารวมไปถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

4.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยมีการวางแผนการ ดำเนินการวิจัยโดยมีการแบ่งเป็นขั้นตอน ดังนี้

4.2.1 ทำหนังสือขอความร่วมมือจากวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ไปถึงยังกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก

4.2.2 นัดหมายผู้ที่ให้ข้อมูลล่วงหน้าโดยจะมีการแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับ วัน เวลา สถานที่ที่ใช้ในการสัมภาษณ์

4.2.3 จัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ รวมไปถึงอุปกรณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้วิธีขออนุญาตในการใช้เครื่องบันทึกเสียงเป็นอุปกรณ์ช่วยในการเก็บข้อมูลเพื่อความละเอียด อย่างไรก็ตามกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลไม่สะดวกในการให้บันทึกเสียงในขณะการให้ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการจดบันทึกประเด็นข้อมูล และมีการพิมพ์ข้อมูลนั้นส่งให้กับผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้แน่ใจว่าผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลเหล่านี้ในการศึกษาวิจัย

4.2.4 การสัมภาษณ์ (Interview) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการผสมผสานระหว่างการสัมภาษณ์แบบสนทนาอย่างไม่เป็นทางการกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ กลุ่มผู้นำชุมชนและประชาชน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ตัวแทนผู้สูงอายุในหมู่บ้านและคนในครอบครัวผู้สูงอายุ เนื่องจากการสัมภาษณ์แบบการสนทนาที่มีรูปแบบไม่เป็นทางการนั้นจะสะท้อนให้เราได้เห็นถึงความเป็นจริง และได้ข้อมูลตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด และใช้การสัมภาษณ์แบบตั้งคำถามไว้ล่วงหน้า สำหรับใช้สัมภาษณ์กลุ่มข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์นา โดยอาศัยแนวคิดและทฤษฎีเป็นพื้นฐานสำคัญในการออกแบบคำถามสัมภาษณ์ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูลและเป็นระบบสำหรับการบันทึก

4.2.5 ก่อนที่จะสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจะมีการขออนุญาตการบันทึกข้อมูล และแจ้งให้ผู้ให้ข้อมูลหากคำถามใดไม่สะดวกในการให้ข้อมูลสามารถเลือกที่จะไม่ตอบคำถามนั้นได้ และผู้วิจัยเองจะต้องมีการแปลงรหัสการให้ข้อมูลเพื่อให้เกิดเป็นความลับ และมีการรักษาข้อมูลที่ได้มาเก็บไว้กับตัว

4.2.6 ส่งข้อมูลที่บันทึกจากการสัมภาษณ์ กลับไปยังผู้ให้ข้อมูลเพื่อตรวจสอบว่า ผู้วิจัยจะนำข้อมูลส่วนนี้ไปใช้ในการดำเนินการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในเรื่องนี้ ทางผู้วิจัยได้มีแบ่งรูปแบบการวิเคราะห์ออกเป็น 2 กลุ่มได้แก่

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร

ผู้วิจัยนำเอาข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้างานวิจัย เอกสาร วารสาร ที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาภัยทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ นำมาร้อยเรียงตามหมวดหมู่ประเด็นให้มีความสัมพันธ์กัน จนนำไปสู่การประกอบสร้างเป็นโครงสร้างและมีการบรรยายสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาภัยทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ รวมไปถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาภัยทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

นำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหาสรุปความตามประเด็นสำคัญโดยจัดกลุ่มข้อความ (node/category) ทั้งส่วนที่เป็นหมวดหมู่ (categories) และหมวดหมู่ย่อย (subcategories) ตามเงื่อนไขการเกิดขึ้นของปัญหาภัยทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุรวมถึงวิเคราะห์แนวทางในการแก้ไขปัญหาภัยทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ แล้วจึงอภิปรายผลประกอบการวิเคราะห์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยสภาพปัญหาในเชิงภัยทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สา อำเภอบ้านบ่อ จังหวัดหนองคาย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาในเชิงภัยทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา อำเภอบ้านบ่อ จังหวัดหนองคาย

1.1 ความรุนแรงทางด้านร่างกาย: สูงวัยอย่างไม่มีใครคุณค่า ในทัศนคติของผู้สูงอายุผู้ให้ข้อมูลในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา สถาบันครอบครัวจากการดำรงชีวิตประจำวัน ที่ยังคงเป็นไปตามวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนอยู่เป็นส่วนใหญ่ ทำให้ระบบสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลยังคงมีความแข็งแกร่งในเรื่องของสถาบันครอบครัว ที่ยังคงมีความรัก ความผูกพัน ต่อสมาชิกในครอบครัวที่เป็นผู้สูงอายุ และมีการให้การดูแลเอาใจใส่ต่อผู้สูงอายุ โดยไม่มีการทำร้ายร่างกาย ไม่มีการล่วงละเมิดทางเพศหรือการบังคับใช้แรงงานผู้สูงอายุแต่อย่างใด

1.2 ความรุนแรงทางด้านจิตใจ: เรื่องเล็กๆ ที่เรามองข้ามแต่เรารู้สึกว่าไม่ได้รับความสนใจ จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา พบว่า ผู้สูงอายุหลายรายรู้สึกถูกละเลยไม่ได้ให้ความสนใจต่อความต้องการของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะความต้องการที่เกี่ยวกับกิจวัตรประจำวันที่ตนให้ความสำคัญแต่กลับถูกรบกวนโดยสมาชิกในบ้าน การที่ลูกหลานหลงลืมไม่สอบถามซักชวนในการทำกิจกรรมจนทำให้รู้สึกว่าตนไม่มีความสำคัญในบ้าน ไปจนถึงความต้องการได้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การได้ปรึกษาหารือและตัดสินใจร่วมกับลูกๆ การได้รับความเข้าใจว่าตนมีความเจ็บป่วยไม่ได้ตั้งใจที่จะเรียกร้องความสนใจและการที่ลูกหลานใส่ใจในความเจ็บป่วยแทนที่จะต้องไปปรับการรักษาพยาบาลเพียงลำพัง หรือการที่ต้องการให้ลูกหลานสื่อสารเนื่องจากการที่ลูกหลานไม่พูดคุยด้วยนั้นทำให้รู้สึกว่าตนไม่มีคุณค่าต่อครอบครัว

1.3 ความรุนแรงทางสังคม/ภัยทางสังคม: สูงวัย รู้ทันภัย รู้ไว้ป้องกันตัว จากการศึกษาค้นคว้าในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพนสาจากกลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ไม่มีกรณีที่ผู้สูงอายุถูกละเลยเพื่อเอาทรัพย์สิน หรือถูกมิฉฉาขีพหลอกล่อเอาประโยชน์หรือเอาทรัพย์สินไป และผู้สูงอายุไม่ประสบกับปัญหาการเข้าถึงสิทธิหรือสวัสดิการที่ทางรัฐจัดให้

2. ทัศนคติของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง บุคคลในครอบครัว ชุมชน สังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหาในเชิงภัยทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา อำเภอบ้านบ่อ จังหวัดหนองคาย

จากการวิจัยทางทัศนคติของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง บุคคลในครอบครัว ชุมชน สังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหาในเชิงภัยทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา อำเภอบ้านบ่อ จังหวัดหนองคาย พบว่า สาเหตุที่ก่อให้เกิดความรุนแรงและภัยทางสังคมต่อผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา อำเภอบ้านบ่อ จังหวัดหนองคาย

2.1 โครงสร้างทางสังคม คือ ความยากจนของครอบครัว ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุและสมาชิกในครัวเรือน ทำให้ผู้สูงอายุยังคงต้องใช้แรงงานในภาคการเกษตร มีรายได้จากการทำเกษตรกรรมที่แตกต่างกัน มีสวัสดิการที่ได้รับจากภาครัฐคือ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ สาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุยังต้องจนเจือครอบครัว เนื่องจากปัญหาโครงสร้างเรื่องความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ รายได้ของครอบครัวไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ นอกจากเบี้ยยังชีพที่ผู้สูงอายุได้รับแล้ว เงินช่วยเหลือจากรัฐบาลก็จะเป็นโครงการช่วยเหลือชาวนาที่ผู้สูงอายุจะต้องขึ้นทะเบียนเป็นเกษตรกรผู้ทำนา ถึงจะได้รับเงินช่วยเหลือจากโครงการ นอกจากนี้ยังมีการจ่ายเงินเพื่อเข้าร่วมโครงการฅาปนกิจสงเคราะห์หมู่บ้าน ฅาปนกิจกลุ่มเกษตรกร ทำให้ผู้สูงอายุบายังคงต้องใช้แรงงานในภาคการเกษตร

2.2 โครงสร้างทางเศรษฐกิจและการที่ผู้สูงอายุยังต้องทำงานในภาคเกษตรกรรม คือ การที่ผู้สูงอายุยังต้องทำงานในภาคการเกษตร ซึ่งรายได้ที่ผู้สูงอายุได้รับจากการทำงานก็แตกต่างกันออกไปตามปริมาณงานที่ทำ สาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุต้องจนเจือครอบครัว เนื่องจากรายจ่ายของครอบครัวยังคงสูงกว่ารายได้ รวมถึงบางครอบครัวยังต้องมีภาระค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น นอกจากเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ได้รับจากรัฐบาลแล้ว เงินที่ผู้สูงอายุจะได้รับจากรัฐบาลอีกส่วนหนึ่งก็คือการขึ้นทะเบียนเป็นเกษตรกรเพื่อขอรับเงินช่วยเหลือตามโครงการช่วยเหลือเกษตรกรของรัฐบาล

2.3 โครงสร้างทางวัฒนธรรม คือ วัฒนธรรมทางความคิด และวิถีชีวิตของคนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลที่เปลี่ยนแปลงไปและส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุในบางครอบครัวที่ต้องอยู่ตามลำพัง หรืออยู่กับหลาน ที่ยังเป็นเด็กเล็ก เนื่องจากต้องดูแลหลานให้กับลูกที่ต้องไปทำงานในเมือง หรือต่างจังหวัด รวมถึงค่านิยมในการส่งบุตรหลานเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา

3. ปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาระยะทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพสยา อำเภอบ้านบ่อ จังหวัดหนองคาย

3.1 ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับข้อจำกัดของงบประมาณที่ส่งผลต่อการจัดการความรุนแรงเชิงโครงสร้าง

3.2 ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการปกปิด หรือให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ไม่ครบถ้วน

4. แนวทางการแก้ไขปัญหาระยะทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพสยา อำเภอบ้านบ่อ จังหวัดหนองคาย

4.1 ควรมีการแก้ไขปัญหาคะเ็นการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาคะรุนแรงต่อผู้สูงอายุ

4.2 ควรมีแก้ไขสถานการณ์เกี่ยวกับการกระทำรุนแรงหรือภัยทางสังคมที่มีต่อผู้สูงอายุ

4.3 ควรมีการแก้ไขเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลในการแก้ไขปัญหาระยะทางสังคมต่อผู้สูงอายุ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาจากงานวิจัย “สภาพปัญหาในเชิงภัยทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์นา อำเภอบ้านบึง จังหวัดหนองคาย” มีประเด็นสำคัญในการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัญหาในเชิงภัยทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์นา อำเภอบ้านบึง จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาในเชิงภัยทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์นา อำเภอบ้านบึง จังหวัดหนองคาย สามารถจำแนกสภาพความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ ได้ดังนี้

1.1 ความรุนแรงทางด้านร่างกาย: สูงวัยอย่างไม่มีใครคุณค่า พบว่า ไม่มีการทำร้ายร่างกาย ไม่มีการล่วงละเมิดทางเพศหรือการบังคับใช้แรงงานผู้สูงอายุแต่อย่างใด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า จากการดำรงชีวิตประจำวัน ที่ยังคงเป็นไปตามวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนอยู่เป็นส่วนใหญ่ ทำให้ระบบสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลยังคงมีความแข็งแกร่งในเรื่องของสถาบันครอบครัว ที่ยังคงมีความรัก ความผูกพัน ต่อสมาชิกในครอบครัวที่เป็นผู้สูงอายุ และมีการให้การดูแลเอาใจใส่ต่อผู้สูงอายุ ซึ่งการกระทำของบุคคลในครอบครัวยังไม่มีการตบ การทุบตี การเตะ การต่อย การใช้วัตถุกระแทกที่ร่างกายของผู้สูงอายุ ซึ่งถือว่าไม่ได้เป็นการทำร้ายร่างกายตามคำจำกัดความของ (Galtung, 1990 : 291-305) ที่กล่าวถึงการแบ่งความรุนแรงทางกายภาพหรือเป็นความรุนแรงทางตรง เช่น การตบตี การชกต่อย หรือการใช้อาวุธทำร้ายให้ถึงแก่ความตาย ไม่เป็นไปตามที่องค์การอนามัยโลก (2002 : 1) ที่ได้กล่าวถึงความรุนแรงด้านร่างกายว่า เป็นการทำร้ายผู้สูงอายุด้วยวิธีการต่างๆ ให้ได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บปวด ที่พบบ่อย คือ การตบหน้า ทุบตี การผูกมัด รวมทั้งการใส่ยาจำนวนมากเกินไป อีกทั้งยังเป็นไปตามที่ จิราพร เกศพิชญวัฒนา และ สุวิณี วิวัฒน์วานิช (2552 : 1) ที่กล่าวว่า การกระทำรุนแรงด้านร่างกาย คือ การกระทำใดๆ ก็ตามที่มีผลกระทบต่อร่างกายทำให้ได้รับความทุกข์หรือความเจ็บปวดไม่ว่าจะมาจากการทุบตี การเตะ การต่อย หรือการใช้วัตถุ กระแทกที่ร่างกาย

1.2 ความรุนแรงทางด้านจิตใจ: เรื่องเล็กๆ ที่เรามองข้ามแต่เรารู้สึกว่าไม่ได้รับความสนใจ พบว่า ผู้สูงอายุหลายรายรู้สึกถูกละเลยไม่ได้ให้ความสนใจต่อความต้องการของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะความต้องการที่เกี่ยวข้องกับกิจวัตรประจำวันที่ตนให้ความสำคัญแต่กลับถูกรบกวนโดยสมาชิกในบ้าน การได้ปรึกษาหารือและตัดสินใจร่วมกับลูกๆ การได้รับความเข้าใจว่าตนมีความเจ็บป่วยไม่ได้ตั้งใจที่จะเรียกร้องความสนใจและการที่ลูกหลานใส่ใจในความเจ็บป่วยแทนที่จะต้องไปรับการรักษาพยาบาลเพียงลำพัง ทำให้รู้สึกว่าตนไม่มีคุณค่าต่อครอบครัว ประเด็นนี้ สอดคล้องกับ จิราพร เกศพิชญวัฒนา และ สุวิณี วิวัฒน์วานิช (2552 : 1) ที่ชี้ให้เห็นว่า ผู้สูงอายุมักประสบความรุนแรงทางด้านจิตใจ คือ การทำให้เสียใจหรือได้รับความเจ็บปวดทางอารมณ์และความรู้สึก ไม่ว่าจะเป็นการใช้ถ้อยคำที่ส่งผลต่อจิตใจ เช่น การพูดจาไม่ดีต่อผู้สูงอายุ หรือการไม่ให้ความสำคัญหรือเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ อนึ่ง ในแง่ของสาเหตุของความรุนแรงทางด้านจิตใจ ผลการศึกษาจากงานวิจัยชิ้นนี้ชี้ไปที่ความบีบคั้นทางด้านเศรษฐกิจต่อครัวเรือนของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับกุลยา ตันติผลาชีวะ (2554 : 5)

ได้นั้นถึงความต้องการของผู้สูงอายุซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตโดยยึดแนวคิดของ คลาร์ก (Clark) พบว่า ผู้สูงอายุต้องการทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม การมีส่วนร่วมหรือเป็นส่วนหนึ่งของสังคมชุมชน ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์หรือให้เกิดความพึงพอใจแก่ตนเองทุกวิถีทาง เข้าร่วมสนุกกับเพื่อนตามปกติ การยอมรับนับถือและแสดงออกในผลสำเร็จของตนเอง

1.3 ความรุนแรงทางสังคม/ภัยทางสังคม: สูงวัย รู้ทันภัย รู้ไว้ป้องกันตัว พบว่า ไม่มีกรณีที่สูงอายุถูกละเลยเพื่อเอาทรัพย์สิน หรือถูกฉ้อโกงหรือถูกเอาประโยชน์หรือเอาทรัพย์สินไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้สูงอายุได้รับการให้ข้อมูลจากผู้นำหมู่บ้านหรือเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น เจ้าหน้าที่จากองค์การบริหารส่วนตำบล สถานีอนามัย เป็นต้น ให้ข้อมูลเกี่ยวกับภัยทางสังคมที่อาจเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุได้ มีการติดตามข่าวสารจากสื่อต่างๆ เกี่ยวกับกรณีการเกิดภัยทางสังคมกับผู้สูงอายุ จึงทำให้มีการรับรู้และไม่หลงเชื่อในกลอุบายหรือคำโฆษณาชวนเชื่อจากบุคคลแปลกหน้า หรือบุคคลที่มีความไม่น่าไว้วางใจ รวมถึงการติดตามข่าวสารด้วยตนเองของกลุ่มผู้สูงอายุ สมาชิกในครอบครัวผู้สูงอายุ เกี่ยวกับสิทธิสวัสดิการต่างๆ ที่ผู้สูงอายุจะได้รับจากภาครัฐ ทำให้ผู้สูงอายุและลูกหลานของผู้สูงอายุเข้าถึงสิทธิหรือสวัสดิการที่ทางรัฐจัดให้ผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี

2. 2 ทักษะของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง บุคคลในครอบครัว ชุมชน สังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหาในเชิงภัยทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพสะ อำเภอบำบ่ง จังหวัดหนองคาย พบว่า สาเหตุที่ก่อให้เกิดความรุนแรงและภัยทางสังคมต่อผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพสะ อำเภอบำบ่ง จังหวัดหนองคาย มีดังนี้

2.1 โครงสร้างทางสังคม คือ ความยากจนของครอบครัว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การประกอบอาชีพของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพสะ ประชาชนในพื้นที่ส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำให้สมาชิกในครอบครัวต้องออกจากบ้านแต่เช้า กลับบ้านค่ำ ซึ่งในเวลากลางวันก็มีความจำเป็นที่จะต้องให้ผู้สูงอายุอยู่เฝ้าบ้านตามลำพัง และบางคนยังคงต้องเป็นเสาหลักในการหารายได้เพื่อนำมาใช้จ่ายสำหรับการอุปโภคบริโภคของครัวเรือน เนื่องจากสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลง ค่าครองชีพที่สูงขึ้นในปัจจุบันจึงมีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุด้วย สอดคล้องกับทัศนะของ วรณลักษณ์ เมียนเกิด (2548 : 21-32) ที่กล่าวว่า ความรุนแรงเชิงโครงสร้างสามารถเป็นที่มาของความรุนแรงรูปแบบอื่นโดยเฉพาะความรุนแรงทางตรง ด้วยโครงสร้างทางสังคมเศรษฐกิจและการเมืองที่แตกต่างกันนั้นย่อมมีผลต่อการ กระทำความรุนแรง การทอดทิ้งผู้สูงอายุ สภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมที่ใช้ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาความรุนแรงต่อผู้สูงอายุมากขึ้น ด้วยเหตุที่ว่า สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่มีการแข่งขันกันสูงขึ้น ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับการศึกษาของอัจฉราภรณ์ สิริธัญวงศ์ (2544 : 3-11) ที่ทำการศึกษาการทุพพิกาลผู้สูงอายุในสังคมไทย ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยทางสังคมหลายประการที่เป็นปัจจัยบอกเหตุว่า อาจเกิดการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุได้ เพราะโครงสร้างของครอบครัวเปลี่ยนไป คนส่วนใหญ่ต้องการมีอิสระในชีวิตมากขึ้น จากที่เคยเป็นครอบครัวใหญ่ที่อบอุ่น ก็มีการแยกออกมาเป็นครอบครัว

ที่เลิกงบบุตรจากบิดามารดาเพื่อสร้างครอบครัวใหม่ที่เป็นครอบครัวเดี่ยวเหมือนชีวิตของชาวตะวันตก คนหนุ่มสาวหรือวัยทำงานต่างก็ต้องทุ่มเทให้กับงานมักจะไม่ค่อยมีเวลาที่จะมาดูแลผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุจึงมักถูกปล่อยทิ้งให้อยู่บ้านตามลำพังคนเดียวยาวนานขึ้น และสมาชิกในครอบครัวให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุน้อยลง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ค่านิยม ความเชื่อ ทักษะคติก็ถูกเปลี่ยนแปลงไปด้วย

2.2 โครงสร้างทางเศรษฐกิจ และการที่ผู้สูงอายุยังต้องทำงานในภาคเกษตรกรรม จากความยากจนและความจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจจึงทำให้ผู้สูงอายุ ยังคงต้องทำงานหนัก และบางคนยังคงต้องเป็นเสาหลักในการหารายได้เพื่อนำมาใช้จ่ายสำหรับการอุปโภคบริโภคของครัวเรือน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ความยากจนและความจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจจึงทำให้ผู้สูงอายุ ยังคงต้องทำงานหนัก และบางคนยังคงต้องเป็นเสาหลักในการหารายได้เพื่อนำมาใช้จ่ายสำหรับการอุปโภคบริโภคของครัวเรือน รวมถึงการที่ผู้สูงอายุเลือกที่จะเข้าโครงการการออมในหมู่บ้าน โดยเฉพาะโครงการฌานปนกิจในรูปแบบต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อเป็นเงินสำหรับจัดงานศพและเป็นเงินหมุนเวียนเพื่อใช้หนี้สิน สอดคล้องกับ ศรีทัตทิมา รัตนโกศล (2557 : 4) ที่กล่าวถึงความต้องการทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุว่า เป็นความต้องการด้านการประกันรายได้ หมายถึง การต้องการหลักประกันรายได้ การต้องการเงินรายได้จากบำเหน็จหรือบำนาญโดยเฉพาะการประกันสังคมประเภทประกันสุขภาพ เมื่อเข้าสู่วัยชราและเลิกประกอบอาชีพแล้ว จะได้รับบำนาญสุขภาพเพื่อช่วยให้ สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและมั่นคงปลอดภัยตามควรแก่สภาพในบั้นปลายชีวิตไม่เป็นภาระแก่บุตรหลานและสังคม

2.3 โครงสร้างทางวัฒนธรรม: วัฒนธรรม “คนแก่มีลูก”

พบว่า วัฒนธรรมทางความคิด และวิถีชีวิตของคนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจึงเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุในบางครอบครัวที่ต้องอยู่ตามลำพัง หรืออยู่กับหลาน ที่ยังเป็นเด็กเล็ก เนื่องจากต้องดูแลหลานให้กับลูกที่ต้องไปทำงานในเมือง หรือต่างจังหวัด จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุที่ต้องดูแลหลาน เนื่องจากลูกไปทำงานต่างถิ่น สอดคล้องกับทัศนะของ (Galtung, 1990 : 291-305) ที่กล่าวว่าการอาศัยอยู่คนเดียวของผู้สูงอายุนั้นนับเป็นความรุนแรงอย่างหนึ่ง เนื่องจากการอยู่ตามลำพังของผู้สูงอายุ อาจก่อให้เกิดความรุนแรงต่อผู้สูงอายุได้ทั้ง ทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ และด้านสังคม ความรุนแรงทางวัฒนธรรม (Cultural Violence) เป็นชั้นความรุนแรงที่อยู่ลึกที่สุด และยากที่จะเปลี่ยนแปลงได้เช่นเดียวกับความรุนแรงเชิงโครงสร้างและความรุนแรงทางวัฒนธรรม เป็นระบบความเชื่อหรือเป็นเรื่องที่ทุกคนยอมรับได้ หลายสิ่งหลายอย่างที่ทำให้เกิดความทุกข์ทางร่างกายและทางจิตใจ แต่กลับเป็นสิ่งที่ประชาชนยึดถือเชื่อมั่นและยอมรับว่าเป็นความรุนแรง เช่น การดูถูกเหยียดหยาม การปล่อยให้ผู้สูงอายุอยู่บ้านตามลำพัง การด่าว่าผู้สูงอายุซึ่งทุกคนต่างทราบกันดีว่าเป็นความรุนแรงแต่ถือว่าเป็นปัญหาภายในครอบครัวไม่ใช่ปัญหาในสังคมที่คนภายนอกจะเข้าไปเกี่ยวข้อง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาในเชิงภัยทางสังคมและความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สาม อำเภอบ้านบึง จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรมีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานประจำตำบล เพื่อเป็นศูนย์ประสานงานเกี่ยวกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุทั้งหมด

1.2 ควรมีการจัดตั้งเครือข่ายผู้ประสานงานด้านการดูแลสวัสดิการผู้สูงอายุร่วมกับหน่วยงานภาครัฐต่างๆ

1.3 ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้และสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้สูงอายุกรณีฉุกเฉินกระทำด้วยความรุนแรง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษามุมมองของผู้ปฏิบัติงานดูแลผู้สูงอายุที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงหรือภัยสังคม

2.2 ศึกษานโยบายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองผู้สูงอายุที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงหรือภัยทางสังคม

เอกสารอ้างอิง

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2554). *เปลี่ยนผ่านสู่วัยทอง*. กรุงเทพมหานคร: ปี บุ๊คส์.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2548). *มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ*. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

จิราพร เกศพิชญวัฒนา และ สุวิณี วิวัฒน์วานิช. (2552). *ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุไทย: การทบทวนองค์ความรู้และสถานการณ์ในปัจจุบัน*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.

เพ็ญจันทร์ ประดับมุข-เซอร์เรอร์. (2557). *โครงข่ายการคุ้มครองทางสังคม : การสร้างภูมิคุ้มกันภัยทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ*. รายงานการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.

วรรณลักษณ์ เมียนเกิด. (2548). ค่านิยมและความคาดหวังของผู้สูงอายุและพหุวัย. *วารสารพัฒนาวิทยาและเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ*. 6, 21-32.

ศรีทับทิม รัตนโกศล. (2557). *สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว. รวมบทความวิทยุเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการครอบครัวและเด็กและอื่นๆ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2564. แหล่งที่มา: <https://www.thaitgri.orgp=39327>.

- อัจฉราพร สี่หิรัญวงศ์. (2544). การทารุณกรรมผู้สูงอายุสตรีในสังคมไทย. *วารสารพัฒนาวิทยาและเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ*. 2, 3-11.
- องค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา. (2564). *ทะเบียนผู้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ*. หนองคาย: องค์การบริหารส่วนตำบลโพนสา.
- Galtung, J. (1990). Cultural Violence Johan Galtung College of Social Sciences, University of Hawaii, manoa. *Jornal of Peach Research*. 27 (3), 291-305.
- World Health Organization. (2 0 0 2). *World report on violence and health*. Geneva: World Health Organization.